

El valencià

100. BIBLIOGRAFIA

ALCOVER, A.

Quatre mots de llengua i ortografia valenciana. *Boll.*, VII, pàgines 238-245, 249-287.

La gramàtica valenciana es la mateixa gramàtica catalana. *Boll.*, IV, pp. 164-165.

An els valencianistes: ortografia... *Boll.*, IV, pp. 121-126.

Una mica de dialectologia catalana. *Boll.*, IV, pp. 194-303.

Diàteri de l'eixida p'el regne de València i Catalunya occidental. *Boll.*, X, pp. 165-252.

Resum d'una polèmica amb D. Josep Nebot i Pérez sobre diferents punts de fonètica i ortografia del valencià. *Boll.*, IV, pp. 322-324.

AMADES, J.

Termes dialectals de la comarca de Gandesa. Excursions (any V, gener de 1919), pp. 287-291.

AMIGUET, Jer.

Synónimos del lemostn en latín. València, 1502.

AMORÓS, Carles

Vocabulari dels «vocables scurs» de N'Ausies March. Barcelona, 1543.

BADENES I DALMAU, F.

Notes folklòriques sobre llenguatge, costums y literatura valencianes. *Rat-Penat*, I (1911), pp. 4-6, 166, 215, 357.

BARBERÀ, F.

Conferencias sobre bto-bibliografía de Carlos Ros. València, 1905.

BARNILS, P.

Die Mundart von Alacant. Barcelona, 1913.

Zur Kenntnis einer mallorquinischen Kolonie in Valencia. *Zs.*, XXXVI (1912).

Comentaris a la flexió alacantina. *BDC*, II, pp. 24-33.

El parlar apitxat, *BDC*, I, pp. 18-25.

CABRERA, J.

Vocabulario valenciano-castellano. València, 1868.

CAVANILLES

Sobre los límites del valenciano. *Boletín del Instituto Libre de Enseñanza.* Madrid, 1879, p. 58.

CISCAR

Los Diccionarios y vocabularios valencianos. *Revista de Valencia*, 1881-1882.

DESPUIG, Cristòfol

Col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa (1557). Barcelona, 1877. *Col·loqui* I.^a, p. 20.

ESCRIG I MARTÍNEZ, J.

Diccionario valenciano - castellano. València, 1851.

EGUILAZ Y YANGUAS, G.

Glosario etimológico de las palabras españolas (castellanas, catalanas, gallegas, mallorquinas, portuguesas, valencianas y vascongadas) de origen oriental (drabe, hebreo, malayo, persa y turco). Granada, 1886.

ESTEVE, A.

Vocabulario valenciano-castellano de los peces. El Archivo de Dènia, gener i març de 1888.

ESTEVE, J.

Liber elegantiarum Johannis Stephani viri eruditissimi cicis valentiani regia auctoritate notarii publici latina et valentiana lingua exactissima diligentia emendatus. Estampat a Venècia, 1489.

FUSTER, J.

Breve vocabulario valenciano y castellano de las voces más obscuras y anticuadas. Biblioteca Valenciana. València, 1827, pp. 314-350.

GOIG I COMPANY, J.

Vocabulario valenciano-castellano. Alcira.

HADWIGER, H.

Sprachgrenzen und Grenzenmundarten. Zs., XXIX, 1905.

LAMARCA, Ll.

Ensayo de un diccionario valenciano-castellano. València, 1839 i 1842.

LULLANA MIRA, Ll.

Gramàtica elemental de la llengua valenciana. València, 1915.

Ullada general sobre la morfologia catalana. Primer Congrès Internacional de la Llengua Catalana, pp. 249-282.

Les característiques catalanes en lo regne de València, o sia, la gramàtica valenciana es la mateixa gramàtica catalana. Jocs Florals de València de 1908.

Estudi sobre filologia valenciana. Rat Penat, I (1911), pp. 1-17, 52-60, 113-120, 156-164, 249-256, 427-434, 505-526.

MARTÍNEZ ALOY, J.

Formación de los apellidos lemosinos. Revista de Valencia, I, pp. 155-167 (1880-1881).

MENÉNDEZ PIDAL, R.

Sobre los límites del valenciano. Congrès Internacional de la Llengua Catalana, pp. 340-344.

MESTRE, F.

Vocabulari tortosí. BDC, III, pp. 80-114.

MOREL-FATIO, A.

Raport adressé à Mr. le Ministre de l'Instruction Publique sur une mission philologique à Valence. Paris, 1885.

NEBOT I PÉREZ, J.

Apuntes para una gramàtica valenciana popular. València, 1894.

La frontera del valenciano en Castellón. Revista de Castellón (1 febrero 1883), III, núm. 51.

Notas filológicas de la Plana. Revista de Castellón, i reproduït en la Revista de Valencia, III (1883), pp. 82-87.

PUIG I TORRALVA, J.

Historia gramatical de la lengua lemosino-valenciana. València, 1883.

ROS, C.

Eptíome del origen y grandezas del idioma valenciano. València, 1734.

Cualidades y blasones de la lengua valenciana. València, 1752.

Breve explicación de las cartillas valencianas. València, 1752.

Rondalla de rondalles. València, 1776.

Tractat d'adages y refranys valencians. València, 1733.

SAROIHANDY, J.

Les limites du valencien. BH,
1906, pp. 297-308.

VICIANA, M.

Libro de alabanzas de las lenguas

*hebrea, griega, latina, castellana y
valenciana.* València, 1625.

VIVES I CISCAR, J.

Diccionari valencià. València,
1882.

FONÈTICA

I. LES VOCALS

A. Vocals tòniques

I

101. La I es conserva com a regla general : *ví, fíl, míl*, etc. Però *fóns* fins (< FINIS) compareix a Pego (Barnils, *Die Mundart*, II), *fúns* a Vall de Gallinera, Gandia i Xixona (Alcover, *Boll.*, IV, 211); *martúri* martiri a Xerta; *éjik, éjika* a Tortosa. L'imperatiu del verb mirar, *mèrç* mira, es constata a Alcoy (Alcover, *ib.*, IV, 221).

E tancada

102. La E tancada lliure i travada es conserva *é* en tot el domini valencià:

sép cep, *poér* poder, *monça* moneda, *krésta* cresta, *trés* tres, *péra* pera, *deu* deu, *kréu* creu, *téla* tela, *plé* ple, *véndre* vendre, *séu* seu, *fé* fe, *béu* beu, *négre* negra, *létra* lletra, *krésta* cresta, *espés* espès, *pél* pèl, *éstrét* estret (Hadwiger, *Zs.*, XXIX, 728; Barnils, *ib.* II).

Davant de palatal secundària compareix *é* : *kabél* cabell, *ovéla* ovella, *vermél* vermell, *abéla* abella.

Algunes vegades trobem *é* : *pél* pèl, *préu* preu, *séndra* cendra, *véna* vena, *vért* verd.

E oberta

103. La E oberta es conserva constantment:

E + lab. : *sét* set, però *lébre* llebre, *fébre* febre. Davant *u* també és tancada : *méu* meu, *téu* teu, *séu* seu, *déu* déu.

E + dent. : *péu* peu, *séu* seu, *pédra* i *pédra* pedra.

E + R : *tēra* terra, *fērō* ferro, *ērba* herba, *ivēr* hivern, *in-fērn* infern, *auḃērta* oberta, *sērp* i *sērp* serp.

E + S : *avēspa* vespa, *finēstra* finestra, *fēsta* festa, *vēspres* vespres, *rēs* i *rēs* res.

E + L : *mēl* mel, *sēl* cel, *ḡel* i *ēḡel* gel.

E + M, N : *tēndre* tendre, *sēnt* cent, *setēmbre* setembre, *vēntre* ventre; però *dēnt* dent, *vēnt* vent, *tēms* temps.

E + palatal llatina ve a *i*, com en tot el domini català: *pit* pit, *lit* llit, *mié* mig, *espil* espill, *fira* fira; *prēu* preu, *dēu* deu, al costat de *dēsāt* i *dēsēt* disset i *vēl* vell, no han acomplit aquesta evolució.

E + palat. romana ve a *e* : *kastēl* castell, *pēl* pell, *sēla* sella, *martēl* martell, *sivēla* sivella, *klavēl* clavell.

E + C : *alēgre* alegre, *bēk* bec, *dimēkres* dimecres, *ēua* egua, etc.

A

104. La A lliure i travada no ofereix cap evolució especial: *káp* cap, *táp* tap, *fáva* fava, *ráve* rave, *amistát* amistat, *pás* pas, *nás* nas, *páre* pare, *máre* mare, *rám* ram, *dles* ales, *váka* vaca, etc.

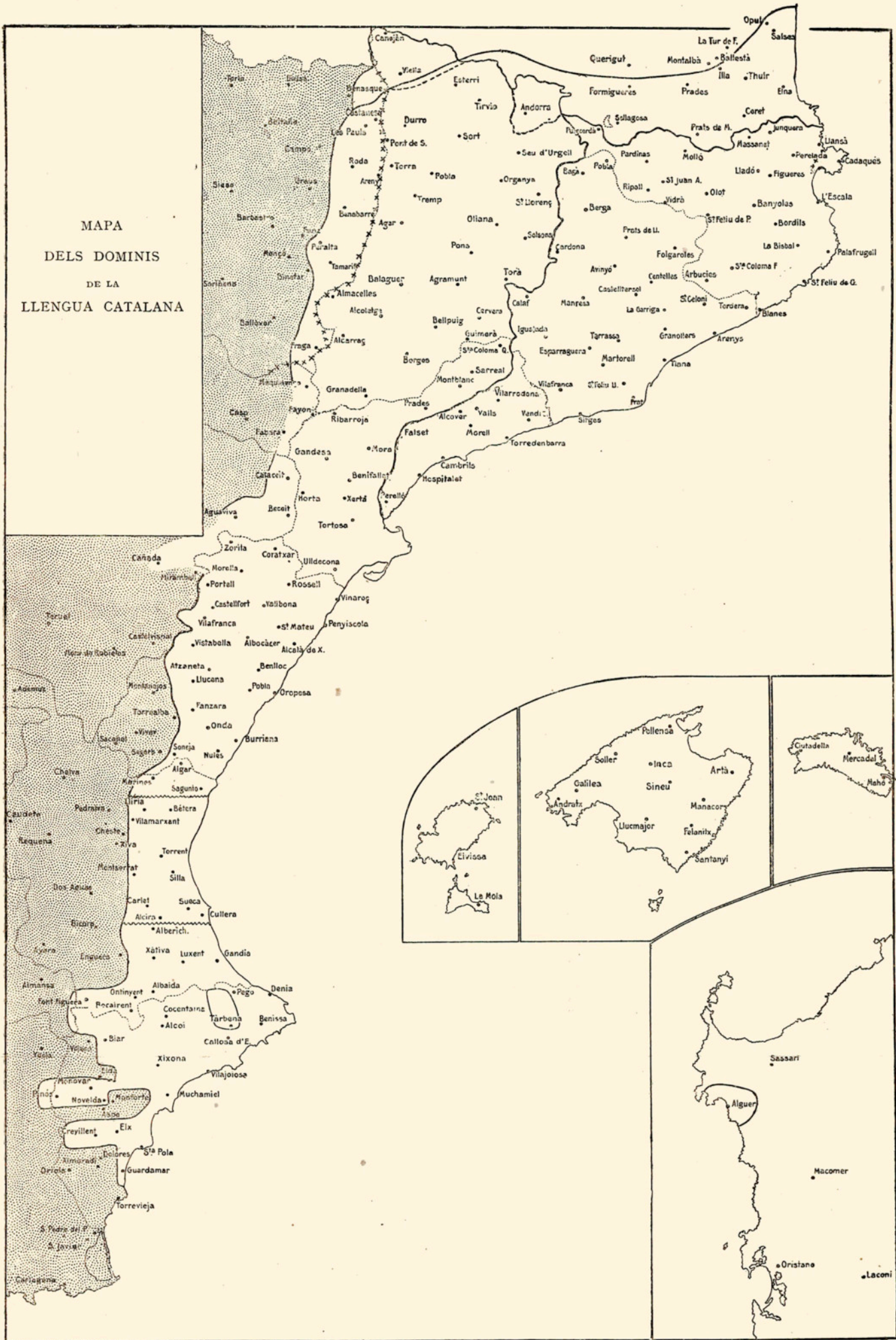
Per la caiguda de -r- davant -a, la A tònica ve a *ā* molt llarga : *kantā* cantada, *esprā* vesprada, *portā* portada, *minjā* menjada, *matinā* matinada. Aquesta *ā* procedent de -ada ve a *ē* a Calig (prop de Vinaroç i Ulldecona) : *kunē* cunyada, *aicē* aixada, *bugē* bugada (Alcover, *Boll.*, IV, 211). El mateix fenomen compareix en el parlar de Son Servera (Mallorca). Comp. *BDC*, V, 12.

A + palat. ve a *é*, igual que en tot el domini català oriental : *fēt* fet, *lēt* llet, *dēce* deixa. Únicament compareix *plēit* plet i *ēuia* aigua (Benissa). El mateix resultat tenim del sufix -ARIU: *ḡinēr* i *ēinēr* gener, *febrēr* febrer, *karēr* carrer, etc. Igualment compareix *é* en *sé* < SAPIO, *é* < HABEO, *més* < MAGIS.

O oberta

105. La O oberta es conserva *ó*, com en tot el domini català: O + lab. : *póble* poble, *móbles* mobles, *ou* ou, *bou* bou, *nou* nou, *plou* plou, etc.

MAPA
DELS DOMINIS
DE LA
LLENGUA CATALANA

A Novelda, Pinós i Monovar, la *o* davant labial o *u* esdevé *a* : *báu* bou, *náu* nou, *áu* ou, *máure* moure, *páu* pou, *káure* coure (Barnils, *Die Mundart*, 15; Alcover, *Boll.*, IV, 223; *Grundriss*, 850). Esporàdicament compareix també a Alacant, Pego i Burriana la forma *denáu* dinou (Barnils, *Die Mundart*, 16).

o + dent. : *pót* pot, *ròda* roda, etc.

o + s : *ós* os, *grós* gros, *kòsta* costa, *rèspòsta* resposta.

o + r : *nóra* nora, *kòr* cor, *dòrm* dorm, *pòrk* porc, *mòs* (< MORSU) mos, *pòrta* porta, *kòrda* corda, *kòrp* corb, *tòrta* torta.

o + m, n : *nòm* nom, *dòna* dona, *sòn* son, *pònt* pont, *fònt* font.

o + l : *mòla* mola, *eskòla* escola, *sòl* sol, *filòl* fillol.

o + palat. ve a *úi* en *úi*, *uí* avui, *kúit* cuit, *múik* moro.

Davant *li* sembla que desapareix la *i* : *ul* ull, *fúla* fulla. En canvi compareix *nít* nit i *kít* cuit en la frase «jugar a la *quit*» (Pego).

o tancada

106. La *o* tancada, com en el català occidental, no ha experimentat cap evolució:

o + lab. : *sòpa* sopa, *astòpa* estopa, *kòpa* copa, *jòve* i *èove* jove.

o + dent. : *kòa* cua, *nebòt* nebot, *devòt* devot; però *dòt* dot.

o + s : *envejós* envejós, *filòza* i *filòsa* filosa, *fòska* fosca, *mòska* mosca, *kròsta* crosta, però *ròza* rosa.

o + r : *rèktòr* rector, *senyòr* senyor, *peckaòr* pescador, *plòre* plora, *bòsa* bossa, *òm* om, *fòrma* forma, *fòrn* forn, *sòrt* sord, *tòrre* torre, *bòrt* bord, *fòrk* forc.

o + m, n : *pòma* poma, *plòma* ploma, *lòm* llom, *fòna* fona, *frònt* front, *tòndre* tondre, *ònze* onze, etc.

o + l : *gòla* gola, *astòla* estola, *estòl* estol, *karagòl* caragol, *mòl* molt, *pòls* pols, *espòlsa* espolsa.

o + pal. rom. : *pòl* poll, *vergòna* vergonya, *ròna* ronya.

o + GN. Davant GN la *o* tancada ve a *u* : *pun* puny, *un gla* ungla.

o + caou : *bòka* boca, *kòka* coca, *bòk* boc, *mòk* moc, etc.

o + cie. La *o* davant c + e, i ha seguit la mateixa evolució que en el català occidental : *krèu* creu, *vèu* veu, *dèu* deu.

U

107. La u no ofereix cap evolució : *kru* cru, *kúp* cup, *mút* mut, *nú* nu, *púr* pur, *dúr* dur, *múl* mul, *kúk* cuc, etc.

AU

108. AU ve a *ó*, com en tot el domini català : *póbre* pobre, *ór* or, *tóro* brau, *kóza* i *kósa* cosa, *pók* poc, *óka* oca, etc.

B. Vocals àtones

Vocals pretòniques

A E

109. La A i E pretòniques guarden constantment llur diferenciació, al revés del català oriental : *kavál* cavall, *ladrár* lladrar, *kantár* cantar. Solament compareix *e* per *a* en *sent páu* sant Pau, *keréna* carena i algun altre.

La E és sempre tancada : *peckaór* pescador, *tempestat* tempestat, *sembrár* sembrar, *fenól* fonoll, *legó* aixada, *jelar* gelar, *sertéa* certesa, *servél* cervell, *segón* segon, *pensár* pensar, *perdút* perdut.

El veïnatge d'una palatal pot influir damunt la E pretònica: *lǐjí* llegir, *ǵínól* genoll, *ǵínér* gener; *difunt* difunt, s'explica per influència de *ú*, i la *a* de *salváǵe* per influència de *í*.

La E pretònica quan és inicial i va seguida de *s* ve a *a* : *asténdre* estendre, *astizóres* estisores, *aspíl* mirall, *astáy* estany, *asperár* esperar, *askéna* esquena.

La *a* i *e* darrera consonant explosiva i davant *r* desapareixen amb molta freqüència : *vritat* veritat, *kritát* caritat, *préa* i *peréa* peresa, *bratár* baratar, *bri* verí.

O

110. La o pretònica es conserva *o*, com en el català occidental i en el baleàric : *obrér* obrer, *oktúbre* octubre, *formigó* formiga, *ǵoventut* joventut, *ploráva* plorava, etc.

Davant de palatal i de l la o pretònica ve a u : *kundt* cunyat, *kuidár* cuidar, *puşar* pujar, *uitánta* vuitanta.

AU

III. AU pretònic també ve a o : *oreła* orella.

Vocals posttòniques

A E

III.2. La A i la E posttòniques tampoc es confonen en el domini valencià. Es distingeixen fins als vessants orientals de l'Ebre, prop de Reus i de Tarragona. En aquest dialecte, com en tots els dialectes catalans i de les altres llengües romàniques, la -A varia de resultats en cada petita contrada, i fins de generació en generació en una mateixa localitat.

1) La -A àtona final es conserva -a en la majoria de les localitats del regne de València : *ovéla*, *kazúla*, *mèrla*, *tèra*, etc. (Barnils, *Die Mundart*, 24; Alcover, *Boll.*, X, 174).

2) En algunes localitats compareix *ɛ*, com en el català oriental : *fúle*, *líge*, *káze*, *táule*, *galine*. Alcover (*Boll.*, X, 172) la constata a Vilajoyosa. A Murvedre compareix *ɛ* al costat de -a : *dóna* i *dòne* dona, *néna* i *néne* llenya (*ib.*, 196). Nebot (*Apuntes*, 17) creu que la a àtona seria igual que a Barcelona en les poblacions de Sueca i Alcoy. En canvi, Alcover (*ib.*, X, 189) assegura que la -a ve *ɛ* a Sueca : *Suèke* Sueca, *dòne* dona, *şermáne* germana, *mèrle* merla, *şórtle* porta. Aquesta -*ɛ* també compareix a Vinaroç (Hadwiger, *Zs.*, XXIX, 729) i a Gandesa (Alcover, *Boll.*, X, 217). Nosaltres, però, hem constatat *ɛ* en aquesta darrera localitat.

3) La -A ve a -*ɛ* quan la vocal tònica és *ɛ* a València i a l'Horta : *tère* terra, *şérle* perla (Fullana, *Gramàtica*, 20).

4) La -A ve a -*ɛ* a Tortosa, Benicarló, Penyíscola, Morella: *káze* casa, *şéste* festa, *şórtle* porta (Hadwiger, *Zs.*, XXIX, 729).

5) La -A ve a -*ɔ* quan la vocal tònica és *ɔ*. Aquest fenomen compareix a València i a l'Horta : *trónɔ* trona, *řóşɔ* rosa (Fullana, *Gramàtica*, 20). La mateixa evolució de la vocal final compa-

reix a Alacant, Monòvar, Santa Pola, Bocairent (Barnils, *Die Mundart*, 25), Monòvar, Vilajoyosa (Alcover, *Boll.*, X, 172), Ontinyent, Concentaina, Almudaina (Alcover, *ib.*, I, 443). Aquesta -o s'ha estès a tota -a a Pego i Benigànim : *kazo* casa, *ràbio* ràbia, *tèro* terra, *luerno* lluerna, *verdò* verda (Alcover, *ib.*, X, 179, 185).

6) La *a* àtona davant *n* i *s* finals ve a *e* amb tota regularitat en tot el domini valencià : *kazes*, cases, *dones* dones, *portes* portes, *bones* bones, *torres* torres, *tenen* tenen, *eren* eren, *venen* venen.

-E

113. La -E compareix constantment -e en els mots que la conserven com a vocal de sosteniment : *pare* pare, *mare* mare, *frare* frare, *negre* negre, *sogre* sogre, *vidre* vidre. També compareix, per analogia, en *mestre* mestre, *catre* catre.

Els proparoxitons tenen constantment *e*, sia posttònica, sia final : *àngel* àngel, *llémenes* llémenes, *homes* homes, *raves* raves, *ximple* ximple, *onze* onze, *llebre* llebre, *caure* caure, *gendre* gendre, *tendre* tendre.

O

114. La -o compareix en mots introduïts per la influència castellana : *brau* brau, *ase* ase, *mul* mul, *estrep* estrep, *porc* porc, *sèu* sèu, etc.

Els mots que terminen amb -s, -c i -é en el singular, tenen -o en el plural, com en tot el domini català : *mes* : *mesos* i *mesos* mesos, *os* : *ossos* ossos, *passos* : *passos* passos, *feixos* : *feixos* feixos, *roigs* : *roigs* roigs.

Els mots en -st, -sc, diferentment del català oriental i occidental, no fan els plurals en -o : *bosc* : *bosc* boscos, *trist* : *trist* tristos, *test* : *test* testos, *gust* : *gust* gustos, *fosc* : *fosc* foscos, etc.

I

115. La -i compareix solament en paraules d'origen savi : *oli* oli, *ordi* ordi, *liri* liri, *rosari* rosari, *testimoni* testimoni, etc.

II. LES CONSONANTS

Consonants bilabials

P, B

116. P- i B- no presenten cap evolució que les separi dels altres dialectes catalans. Solament compareix *p* < B en l'expressió *arē pūrō!* arri, burro! (Barnils, *Die Mundart*, 29).

Entre vocals, -B- esdevé *v* en tot el domini valencià, menys en els pobles de parlar apitxat : *fáva* fava, *kávał* cavall, *prová* provar. En la desinència de l'imperfet desapareix : *beta* bevia, *estáes* estaves, etc. Quan la -B- és a la fi de síl·laba o de paraula es converteix en -*y*, com en tot el domini català : *llyura* lliura, *táyla* taula, *déyte* deute, *laurár* llaurar, *eskriy* escriu, *déy* deu, *béy* beu, etc.

Consonants labiodentals

F, V

117. La consonant labiodental sorda no presenta cap evolució quan és inicial. Únicament en *pantejar* panteixar, *espantar* espantar i *fantasma* fantasma tenim *p* < PH.

Entre vocals -F- esdevé *v* : *ráve* rave, *estéve* Esteve, *provesó* processó. En canvi, *difunt* i *de fora* conserven la *f*.

v fricativa inicial compareix en tot el domini valencià, si excloem els pobles de parlar apitxat : *vént* vent, *ví* vi, *váka* vaca, etcètera.*

Entre vocals i davant l'accent tendeix a desaparèixer : *laór*

* Distingeixen la *b* de *v* : «El regne de Valencia fora'l Maestrat i la ciutat de Valencia amb tots els pobles de l'Horta que parlen apitxat. Tenim clariques directes que distingeixen la *v* de la *b* : Ulldecona, Vilanova de Castelló, Agres, Alcanar, Pobla de Benifassà, Vinaròs, Càlig, Coves de Vinromà, Xert, Cabanes, Arnes, Adzaneta, Serra En Galceran, Alcalà de Xisbert, Abaestre, Artana, Nules, Onda. A Penyíscola ja no distingeixen aquests dos sons.

Anant de nord a sud, passada la regió del parlar *apitxat*, domina la distinció entre *v* i *b* dins tot el territori lingüístic fins a Santa Pola.» (Alcover, *Boll.*, IV, 297.)

llavor, *noèmbre* novembre, *paòns* pavons, *estoàles* estovalles, *pò* por. En *ostè* vostè, *esprá* vesprada, desapareix per fonètica de la frase.

La *v* posttònica es conserva amb tota regularitat : *oliva* oliva, *nova* nova, etc.

La *-v-* quan és final ve a *-u*, com en tot l'altre domini català: *nou* nou, *plou* plou, *dijous* dijous, etc.

Consonants linguodentals

T, D

118. Un dels fenòmens fonètics més característics del valencià és la caiguda de la *-t-* : *séa* seda, *ròa* roda, *via* vida, *kaèna* cadena, *lauraòr* pagès, *poèr* poder, *nebòa* neboda, *peckaòr* pescador, *múa* muda, *ndál* Nadal, *maúr* madur, etc. En el sufix *-ATA* la caiguda de *-t-* fa confondre les dues *A*, que vénen a *ā* : *kunā* cunyada, *kantā* cantada, etc. (Barnils, *Die Mundart*, 44).

La *t-* quan ve a final es conserva : *pòt* pot, *tòt* tot, *rèt* ret, *dít* dit, etc. Sembla que la *-t* quan va seguida d'un so labial o dental tendeix a desaparèixer : *no pò fer mes* no pot fer més, *el dí del cor* el dit del mig (Barnils, *ib.*, 72). En canvi, darrera *l* i *n* es conserva amb tota regularitat, al revés del que s'esdevé en el domini català : *alt* alt, *malált* malalt, *gent* gent, *vent* vent, *cent* cent, etc. (Comp. Alcover, *Boll.*, IV, 288-299).

La *D* no presenta cap evolució especial quan és inicial : *dít*, *dent*, *deure*, etc. Únicament en *gálfí* delfí (Vilajoyosa) tenim una *g-* analògica que suposa la caiguda de *D-*.

Entre vocals *-D-* desapareix, com en tot el domini català: *crua*, *suar*, *peó*, etc. Aquest fenomen té tanta vitalitat que afecta la *D-* quan, per fonètica de la frase, es troba entre vocals : *fúla* e *kòl* fulla de col, *aúia* e *tíla* aigua de tilla, *la méua òna* la meua dona (Barnils, *Die Mundart*, 38). Aquest fenomen es constata a Elx, Santa Pola, Sant Joan d'Alacant, Novelda, Biar, Pinós, Finestrat, Relleu, Xixona (Alcover, *Boll.*, IV, 286).

En el grup *-ND-* desapareix la *D* : *fóna* fona, *óna* ona.

La *-D-* quan és final ve a *-u*, com en tot el domini català: *péu* peu, *véu* veu, *séu* seu, etc.

-T'C-, -C'D-

119. -T'C- i -C'D- es palatalitzen venint a *é*, com en tot el domini català : *phóreo* pòrtic, *eshkórea* escorça, *féeé* i *féje* fetge, *vidée* i *vidje* viatge.

S

120. El tractament de s no ofereix cap característica ni en l'alacantí ni en el castellanenc : *sól* sol, *sét* set, *káza* casa, *řóza* rosa, *fésta* festa, etc.

Alguna vegada s- ve a *é* : *éangló* singlot, *éuklá* xuclar, *éótru* xotre, *éerák* xerrac, *phaéarél* passerell.

La -s ve a *é* darrera palatal : *eje* ells, *véje* vells, *punc* punys, etcètera. (Alacant, Sant Joan, Sant Vicent).

Precedida de r, la -s ve a -*ε* a València i a Castelló : *tòé* tots, *paréé* parets, *menúé* menuts, *dréé* drets, *saserdóé* sacerdots (Alcover, *Boll.*, X, 193, 199).

-PS-, -SC-, -CS-

121. -PS-, -SC-, -CS- es palatalitzen, com en tot el domini català, venint unes vegades a *ε*, com en el català oriental, altres a *ie*, com en el català occidental : *káca* i *káica* caixa, *matée* i *matéie* mateix; però *aljéps* guix i *adés* adés; *phéps* peixos, *konétre* conèixer, *náctre* néixer (Elx), *féie* feix i *phéps* peixos (Alacant, Vilajoyosa, Xixona, etc.), *decar* i *deicár* deixar, *ecám* i *ejecám* eixam, *ecír* i *ejecír* eixir, *kúca* i *kúica* cuixa, *ecémphe* i *ejecémphe* exemple. «Fan sonar davant *ε* un diptonc -*i*, tan si es intervocàlica com si es final (*kaieca*, *kalaije*) : Vilajoyosa, Alcoy, Gandia, Cocentayna, Ontinyent, Alcira, València, Grau de València, Cabanyal, Canyamellar, Capdefrance, Albuxech, Massamagrell, Poyos, El Puig, Pussol, Murvedre, Moncà, Alfara, Vinalessa, Mirambell, Bonrepòs, Burjassot, Godella, Paterna, Rocafort, Benimasclet, Alboraya, Tabernes-blancues, Albalat dels Sorells, Benimamet, Campanar, Mislata, Xirivella, Quart, Massa-rotjos, Manisses, Alacuás, Aldaya, Torrent, Puyporta, Picanya, Picacent, Silla, Catarrotja, Albai, Massanassa, Alcácer, Sedaví, Beniparrell, Benetússer, Benifayó d'Espioca, Almassera, Rafelbunyol, Liria, Onda,

Betxí, Forcall, Castelló am tots els pobles de la Plana i del Maestrat, Tortosa amb los de Ribera d'Ebre.» (Alcover, *Boll.*, IV, 238.)

R

122. La R- no ofereix cap criteri distintiu del català o balearic. Entre vocals, per dissimilació, ve a l: *aladre* arada. La -R- desapareix en l'imperfet d'*anar*: *vâes* vares, *vâem* vàrem, *vâey* vàreu, *vâen* varen, a Xixona, Sant Joan d'Alacant, Bolulla, Benissa, Verger, Oliva, Beniganim, Xàtiva, Penàguila, Vall d'Uxó, Betxí, Nules, Artana, Onda (Alcover, *Boll.*, IV, 278).

La -R-, que desapareix en tot el domini català, si es prescindeix d'alguns monosíl·labs, es conserva regularment en el valencià: *flôr* flor, *segúr* segur, *dormír* dormir, etc. Novelda i Monóvar (Alacant) deixen desaparèixer la -R: *pastó* pastor, *segaó* segador. Tampoc la conserven els pobles catalans de la diòcesi de Tortosa que integren la major part de la província de Castelló. (Comp. Alcover, *Boll.*, IV, 276.)

La conservació de -R és tan constant en la resta del domini valencià que sovint és introduïda per analogia en mots que no la tenen etimològica: *punéor* punxó, *profesór* processó, *kínzer* quinze, etc.

L-, -L-, -LL-, -li-, -PL-, -BL-, -CL-

123. La L- es palatalitza, com en tot el domini català: *lâdre* lladre, *lâdrâr* lladrar, *lôm* llom, *lúm* llum, *lúna* lluna, etc.; *léix* l'eix, per aglutinació de l'article.

Algunes vegades L- > *î* i *u*: *îentia* lletia, *îibrél* gibrell (Elx), *vigá* lligar (Monóvar), etc. Aquestes evolucions s'expliquen per una dissimilació de palatals (Alcover, *Boll.*, IV, 269; Barnils, *Die Mundart*, 38, 39).

Entre vocals la -L- no ofereix cap evolució especial: *sala*, *pala*, etc. Únicament compareix *marált* malalt (Monóvar, Verger).

Darrera bilabial la l ve a r en algunes localitats: *prat* plat, *brat* blat (Vilajoyosa).

La L desapareix en el plural de l'article masculí: *es kaválc* els cavalls, *es líbrës* els llibres (Novelda, Biar, Petrel, Bocairent, Pego, Parcent).

La L, tant si és final de mot com de síl·laba, pren una articulació velar : *səl* cel, *məl* mel, *mòlt* molt, *dòls* dolç, *pòls* pols, etc.

Algunes vegades la L davant consonant ve a *ɥ* : *aɥba* alba, *aɥbàrda* albarda, *taɥp* talp, etc.

La -LL- es palatalitza com la L- : *pəl* pell, *əl* ell, *kastəl* castell, *vəl* vall, etc.

Els grups de consonants intervocàlics -PL-, -lɿ- i -CL- vénen constantment a l en tot el domini valencià : *rastòl* rostoll, *askòl* escull, *fúla* fulla, *fila* filla, *melòr* millor, *mal* mall, *pála* palla, *aúla* agulla, *ul* ull, *abéla* abella, *vermél* vermell, etc.

Consonants nasals

M, N

124. El tractament de les consonants nasals no ofereix cap característica en el parlar valencià : *mēs* mes, *mòska* mosca, *náp nap*, *niɥ* niu, *póma* poma, *fúm*, fum, *nóm* nom, *péna* pena, etc.

La N- ve a *m-* en *mikéláu* Nicolau, *mòs* nos, *matròs* nosaltres.

La -M ve a -*n* en el pronom possessiu : *mon* mon, *ton* ton, *son* son. En canvi la -N ve a -*m* en mots d'origen hebraic : *caim* Caïm, *joaquím* Joaquim, *betlém* Betlem, *jerusalém* Jerusalem.

La -N desapareix en els paroxítons quan va precedida de *r* : *ivér* hivern, *fór* forn, *tór* torn, *infér* infern.

També desapareix la -N en el singular dels proparoxítons, com en tot el domini català. En canvi reapareix en els plurals: *cove còvens*, *orgue òrguens*, *jove jóvens*, *orige orígens* (Fullana, *Gramàtica*, 70).

-MN-, -NN-, -nɿ-, -ndɿ-, -GN-

125. Tots aquests agrupaments de nasals es palatalitzen, com en tot el domini català : *dan* dany, *an* any, *kána* canya, *pína* pinya, *arána* aranya, *señór* senyor, *vína* vinya, *kastána* castanya, *vergóna* vergonya, *lèna* llenya, *teñir* tenyir, etc.

C, G

126. C davant E I ve a *s*, com en tot el domini català : *səl* cel, *sént* cent, etc.; però *èrkòl* cèrcol.

Davant A, o i u la c no ha experimentat cap trasmudança. Solament tenim g en *gobiós* avar.

Entre vocals la c desapareix regularment : *veí* veí, *raim* raïm, *juár* jugar, *letúa* lletuga, *kaulá* cogullada, *auíla* agulla, etc.; però *řezina* reïna, *dizémbre* desembre. Restes de -c- compareixen en *ávia* aigua, *ęgia* egua.

Quan la c davant E I passa a final ve a -y, com en tot el domini català : *nóy* (NO CET) danya, *déy* (DE CET) deu, *perdiy* perdiu, *paý* pau, etc.

La c davant o i u finals es conserva velar : *řók* joc, *řók* foc, *ark* arc. Solament *antíy* antic té y, que s'ha d'explicar per la caiguda de la velar intervocàlica.

Davant de consonant inicial la consonant velar sorda desapareix : *tín pa* tinc pa, *el řór grun* el porc gruny.

-CT-

127. El grup de consonants -ct- es resol venint a t després d'influir damunt la vocal anterior unes vegades, i de deixar-la intacta les altres : *lít* llit, *kolíta* collita, *řét* fet, *lét* llet, *pléit* plet, *řetór* rector, *dotór* metge, *letúa* lletuga, etc.

-CR-, -CL-

128. La c es sonoritza davant R i L : *sógre* sogre, *lágrima* llàgrima, *dimégreš* i *dimékreš* dimecres, *sigle* segle, etc.

G

129. La G davant E I, i la I davant totes les vocals, vénen a ř en tot el domini valencià, prescindint de la contrada del parlar *apitxat* : *řéndre* gendre, *řenól* genoll, *řermá* germà, *řél* gel, *řinér* gener, *řáume* Jaume, *řún* juny, etc. El mateix so palatal africac compareix quan és inicial de síl·laba : *véře* verge, *máře* marge, *ánřels* àngels, etc.

Entre vocals i davant E I tendeix a desaparèixer : *més* més, *méstre* mestre, *vint* vint, etc.

La G davant A, O, U no ofereix cap evolució. Entre vocals,

al revés de -c-, compareix fricativa amb tota regularitat : *legó* aixada, *agóst* agost, *arúga* arruga, però *arúa* (Pego).

-bi-, -vi-

130. En el domini valencià -bi- i -vi- vénen a *ɨ* quan estan entre vocals, i a *é* en venir finals : *ṙóɨa* roja, *ṙóé* roig, *plúɨa* pluja, *lauɨé* lleuger, *garɨóla* (< CAVEOLA) garjola.

di, ti

131. *di* entre vocals ve a *ɨ* : *miɨa* mitja, *enveɨa* enveja. Les formes *óega* < AUDIAM, *véega* < VIDEAM, *móega* < NOVEAM són analògiques. En passar a finals vénen a *é* : *mié* mig, *máé* maig, *góé* goig; però *ui* abui, i *ṙál* raig (Callosa, Xixona, Onill).

ti entre vocals desapareix sempre : *tristéa* tristesa, *ṙikéa* riquesa, *nobléa* noblesa, *granéa* grandesa, *bonéa* bondat, etc.

Darrera consonant *ti* ve a *s* : *márs* març, *térs* terç, *akursár* escurçar, *alkursó* escorçó, etc.

ti final ve a -u, com en tot el domini català : *ṙréu* preu, *ṙaláu* palau, *ṙóu* pou, etc.

MORFOLOGIA

A. L'article

132. L'article, en el domini valencià, és el mateix dels altres dialectes catalans : *el* (València i Alacant), *la*, *lo* (pobles de la diòcesi de Tortosa), *els*, *los*, *es* i *ez* (Novelda, Biar, Petrell, Bocairrent, Pego, Parcent), *as*, *az* (Patró).

En la Vall de Gallinera, poblada de mallorquins en el segle XVII (Barnils, *Zs.*, XXXVI, 601 ss.), es conserva esporàdicament i sense vitalitat l'article *sa* < IPSA, que és un distintiu de la procedència mallorquina : *la sa corbella* la falç, *la sa foia* el camp, *la sa rota* la rompuda.

Tàrbena, localitat que no pertany a la Vall de Gallinera, però colonitzada també per mallorquins al mateix temps que aquesta, conserva en tota llur vitalitat els articles *es* i *sa* : *es*

carro el *carro*, *sa coa* la *cua*, etc. (*ib.*, 605). Alcover (*Boll.*, X, 174) ha constatat aquí mateix les formes *as*, *sa* pel singular, i *as*, *ses* pel plural : *as cap*, *as llibre*; *sa cama*, *sa dona*; *as carrers*, *az altres* els altres; *ses pilotes* les pilotes, *ses lletres* les lletres.

B. Pronoms

133. Pronoms personals

yó *nozátros*, *nosátros*, *nosátres*, *nozátres*
tú *vozátros*, *vpsátros*, *vosátres*, *vozátres*
él *éls*, *eles*

La forma *mozátros* compareix a Elx, Benidorm, Xixona, Verger, Gandia, Simat de Valldigna, Ontinyent, Morvedre, Adzaneta; *mátros* es troba a Benidorm, Dènia, Ontinyent, Nules; *moátros* a Santa Pola. Les formes àtones *mōs*, *vōs* són generals per tot el regne.

134. Pronoms demostratius

akést, *akésta*; *akéstos*, *akéstes*
éste, *ésta*; *éstos*, *éstes*
 { *akéce*, *akécea*; *akécos*, *akécees*
 { *akéce*, *akécea*; *akéceos*, *akécees*
akél, *akéla*; *akéls*, *akéles*
éce, *écea*; *éceos*, *écees*

135. Pronoms possessius

a) Forma tònica:

mèu, *mèus*; *mèua*, *mèues*
tèu, *tèus*; *tèua*, *tèues*
sèu, *sèus*; *sèua*, *sèues*
nòstre, *nòstres*; *nòstra*, *nòstres*
vòstre, *vòstres*; *vòstra*, *vòstres*

b) Forma àtona:

mōn, *mōs*; *ma*, *mēs*
ton, *tos*; *ta*, *tēs*
sōn, *sōs*; *sa*, *sēs*

136. Numerals

u, un, una, dos, tres, quatre, cinc, sis, set, uit, nou, deu, onse, dotse, tretse, catorse, quinse, setse, dèssset, diuit, dè nau, vint, vint-iú, etc.; trenta, quaranta, cinquanta, seixanta, setanta, uitanta, noranta, cent, mil, etc.

FLEXIÓ VERBAL

(Flexió alacantina)*

137. A. Verbs en -ARE

Inf. : *kantá*. — Part. : *kantát*.

Pres. : 1, *kánte*; 2, *kántes*; 3, *kánta*; 4, *kantém*; 5, *kantéu*; 6, *kánten*. — Subj. : 1, *kánte*; 2, *kántes*; 3, *kánte*; 4, *kantém*; 5, *kantéu*; 6, *kánten*. — Imperf. : 1, *kantáva*; 2, *kantáves*; 3, *kantáva*; 4, *kantávem*; 5, *kantáveu*; 6, *kantáven*. — Perf. : 1, *kantí*; 2, *kantáres*; 3, *kantá*; 4, *kantárem*; 5, *kantáreu*; 6, *kantáren*. — Fut. : 1, *kantaré*; 2, *kantarás*; 3, *kantará*; 4, *kantarém*; 5, *kantaréu*; 6, *kantarán*. — Cond. a) : 1, *kantaría*; 2, *kantariés*; 3, *kantaría*; 4, *kantariem*; 5, *kantariéu*; 6, *kantarién*; b) : 1, *kantára*; 2, *kantáres*; 3, *kantára*; 4, *kantárem*; 5, *kantáreu*; 6, *kantáren*.

La desinència *-e* del present d'indicatiu i subjuntiu compareix en el domini valencià des de Santa Pola fins a Torreblanca, prop d'Alcalà de Xisvert (Alcover, *Boll.*, X, 200).

138. Verbs en -IRE

Inf. : *morír*. — Part. : *morít, mòrt*.

Pres. : 1, *mújk*; 2, *mòrs*; 3, *mòr*; 4, *morím*; 5, *moríu*; 6, *mòren*. — Subj. : 1, *múga*; 2, *múges*; 3, *múga*; 4, *múgám*; 5, *múgáu*; 6, *múgen*. — Imperf. : 1, *moria*; 2, *moriés*; 3, *moria*; 4, *moríem*; 5, *moríeu*; 6, *morien*. — Perf. : 1, *morí*; 2, *moríres*; 3, *morí*; 4, *morírem*; 5, *moríreu*; 6, *moríren*. — Fut. : 1, *moriré*, etc. — Cond. a) : 1, *moriría*, etc.; b) : 1, *moríra*, etc.

* Comp. *Die Mundart von Alacant*, 82 ss., i també *Comentaris a la flexió alacantina*, en *BDC*, I, 23 ss.; i Alcover, *Boll.*, X, 185 ss.

139. Verbs en -RE

Inf. : *kréure*. — Part. : *kregút*.

Pres. : 1, *krék*; 2, *kréus*; 3, *kréu*; 4, *kreém*; 5, *kréú*; 6, *kréuen*.
 — Subj. : 1, *kréga*; 2, *kréges*; 3, *kréga*; 4, *kregám*; 5, *kregáu*;
 6, *krégen*. — Imperf. : 1, *kretá*; 2, *kretes*, etc. — Perf. : 1, *kregí*;
 2, *kregéres*; 3, *kregé*; 4, *kregérem*; 5, *kregéreu*; 6, *kregéren*. —
 Cond. a) : 1, *kreuría*; 2, *kreúries*, etc.; b) : 1, *kregéra*; 2, *kregé-
 res*, etc.

140. Verbs especials

sér

Part. : *segút*. — Pres. : 1, *sók*; 2, *éres*; 3, *es*; 4, *sóm*; 5, *sóu*;
 6, *son*. — Subj. : 1, *síga*; 2, *síges*, etc. — Imperf. : 1, *éra*;
 2, *éres*, etc. — Perf. : 1, *sigí*; 2, *sigéres*; 3, *sigé*, etc. — Fut. : 1, *sére*;
 2, *serás*, etc. — Cond. a) : 1, *sería*; 2, *series*, etc.; b) : 1, *fora*;
 2, *fóres*, etc.

141. *aná*

Part. : *anát*. — Pres. : 1, *vái*; 2, *vás*; 3, *vá*; 4, *aném*; 5, *anèu*;
 6, *van*. — Subj. : 1, *vája*; 2, *vájes*, etc. — Imperf. : 1, *anáva*; 2, *aná-
 ves*, etc. — Perf. : 1, *aní*; 2, *anáres*; 3, *aná*, etc. — Fut. : 1, *aniré*;
 2, *anirás*, etc. — Cond. a) : 1, *aniria*; 2, *aniries*, etc. : b) 1, *anára*;
 2, *anáres*, etc.

Aquest és el tipus general de la flexió verbal del valencià.
 Al costat de les desinències *-ém*, *-èu* compareixen sovint *-ém*, *-èu*.

La caiguda de *-B-* afecta l'imperfet d'indicatiu donant les
 formes *kantáe*, *kantáes*, *kantáem*, etc., a Beniganim (Alcover,
Boll., X, 185); *anábes* i *anáes* a València (*ib.*, 192, 193).

Les formes de l'imperfet de subjuntiu en *-ára* (*kantára*),
-era (*digéra*), *-ira* (*fuñira*) són característiques del domini va-
 lencià pròpiament dit. Compareixen des de Santa Pola fins a
 Alcalà de Xisvert, on es troben les desinències *-ás*, *-és*, *-is* esteses
 en tot l'altre domini català. (Comp. Alcover, *Boll.*, X, 201.)

Part damunt Torralba el dialecte valencià presenta algunes
 característiques en la flexió verbal, les quals la distingeixen del
 parlar de València i d'Alacant. Aquestes són la desinència *-o*

en la primera persona del present d'indicatiu, i la introducció de les formes de la primera i segona persona de l'imperfet de subjuntiu en el present, per tal de distingir-les del present d'indicatiu:

142. *kantá*

Pres. : 1, *kantò*; 2, *-es*; 3, *-e*; 4, *kantém*; 5, *-èu*; 6, *kánten*. —
Sub. : 1, *kantò*; 2, *-os*; 3, *-o*; 4, *kantésem*; 5, *kantéseu*; 6, *kánton*.

Trobem aquestes formes a Xert, la Jana, Benicarló (Hadwiger, *Zs.*, XXIX, 722, 723), Alcalà de Xisvert, Morella, Penyíscola, i entre els pescadors de Vinaroç (Alcover, *Boll.*, X, 200, 208).

En alguna localitat compareix *-em*, *-eu* en el present de subjuntiu, al costat de *-ésem*, *-éseu* : 1, *kanté*; 2, *kantés*; 3, *kánte*; 4, *kantésem* i *kantém*; 5, *kantéseu* i *kantéu*; 6, *kánten*. Hadwiger (*ib.*, 721 i 723) ha constatat aquestes desinències a Vinaroç i Castelló.

Ultra el subjuntiu : 1, *-o*; 2, *-os*; 3, *-o*; 6, *-on*, n'hi ha un en *-o*; *-es*; *-e*; *-en* (*kantò*; *kantés*; *kánte*), que compareix a Aiguaviva i Benicarló (Hadwiger, *ib.*, *ib.*, 722, 724).

Tortosa i Ulldecona tenen les mateixes desinències personals que el valencià de l'Horta i l'alacantí, exceptuant la *-o* de la primera persona. En canvi, Gandesa conserva les formes característiques del Maestrat : Pres. ind. : 1, *kantò*; 2, *kantés*; 3, *kánte*; 4, *kantám*; 5, *kantáy*; 6, *kánten*. — Subj. : 1, *kánte*; 2, *kantés*; 3, *kánte*; 4, *kantésem*; 5, *kantéseu*; 6, *kánton*.

Al costat de la desinència *-í* de la primera persona del perfet simple, compareix la desinència *-é* : *kanté*, *kantáres*, etc., a Gandia. (Alcover, *Boll.*, X, 183, 184).

Una forma verbal ben característica del valencià és la conservació del participi fort *ríst* < RISSUM, que compareix a València, Sueca, Elx, etc.

143. EL PARLAR APITXAT. — La majoria dels pobles valencians compresos entre la frontera de la diòcesi de Tortosa amb la de València i el riu Xúquer parlen *apitxat*. P. Barnils dona l'àrea geogràfica d'aquest parlar i els criteris fonètics que el determinen. Aquest es poden reduir : 1) a la pèrdua de sonoritat de *ĵ* < *i-* *cei*, *-ĵ*, *-bĵ*, *-dĵ*, *-vĵ* : *éõbe* jove, *éëndre* gendre, *éinól* genoll, *fuéir*

fugir, *maçör* major, *plúia* pluja, *lauçér* lleuger; 2) a la presència de -s- entre vocals i darrera d i n : *kása* casa, *řósa* rosa, *kósa*, cosa, *kínsę* quinze, *dótsę* dotze; 3) a la confusió de b i v, al contrari del que constatem per a bona part del domini de la diòcesi de Tortosa i de la província d'Alacant : *kábal* cavall, *iběrn* hivern, *fába* fava.

Tots els pobles compresos entre el Xúquer i el Segura parlen apitxat, fora Sueca i Cullera. Cap al sud, Gandia solament parla apitxat; i, cap al nord, arriba fins a Algar i Sagunt, comprenent els pobles de Betxí i Olocau. (BDC, I, 18-25.)

TRANSCRIPCIÓ DE TEXTOS

(Parlar de Gandia)

la bařáka

*kòm la gavina de la mar blavósa
ke n la trančila pláia fá l séy niy;
kòm lo nevat kolóm ke l vól řepósa
de l ábre vért en lo brankaie ombriy;
blánka, polída, sonrisen, bledána,
kásal d eumils virtuts i ónráts amórs,
l alégre bařakéta valensiana
s amág éntre les flórs.*

LA BARRACA

Com la gavina de la mar blavosa
que en la tranquila plaja fa son niu;
com lo nevat colom que el vol reposa
de l'arbre verd en lo brancatge ombriu;
blanca, polida, sonrisent, bledana,
casal de humils virtuts i honrats amors,
l'alegre barraqueta valenciana
s'amaga entre les flors.

*báje la figera on los auséls de l'horta
 kánten festíus l'albáda matinal,
 al primèr ràc del sòl la pórtia
 i als áires púrs del sèl lo finestrál;
 i kòm la máre kóva la niuada,
 les amoróses ales estenént,
 pòbre trespòl de pála ben ligáda
 la gwárda de un màl vent.*

*kwadre pilárs més blánks ke la suséna,
 fórmen davánt un pórtik de verdór,
 kóre sóbr ells la pára tota plena
 de pámpòls d'esmerálda i raíms d'ór;
 a son ómbra lo pá de káda dia
 repartie a sos fijs lo trevál sánt;
 i, en la tàula, la páu i l'alegría
 les flòrs van despulánt*

Baix la figuera, on los aucells de l'horta
 canten festius l'albada matinal,
 al primer raig del sol obri la porta
 i als aires purs del cel lo finestrал.
 I com la mare cova a la niuada,
 les amoroses ales estenenl,
 pobre trespol de palla ben lligada
 la guarda de un mal vent.

Quatre pilars, més blancs que l'azutzena,
 formen, davant, un pórtic de verdor:
 corre sobre ells la parra, tota plena
 de pàmpols d'esmeralda i raïms d'or;
 a son ombra, lo pa de cada dia
 repartix a sos fills lo Treball sant;
 i, en la taula, la Pau i l'Alegria
 les flors van desfullant.

*a un kostát obri l' pèu la umida gola
i perkè tinga perfumat dosèr,
la garlánda de flòrs ke al vent tremòla,
estén sòbre l brocàl un èesmiler;
i per la fránka pòrta mái tankā
les flòrs desprèses i el flairós perfúm
a dins penétren, en la dolça onā
de l áire i de la lúm.*

*pénçen del mür l aicā i la korbèla
ke a tèra fan doblár lo suát frónt;
el púlkre kanterét ke la donsèla
enkorbánt lo brás nú pòrta a la font;
i, plèna de armoniès misteriòses,
la gitára kensèms èmèga i riu,
a la lúm de la lúna, en les gustòses
veláes del estiu.*

A un costat obri el pou la humida gola;
i, perquè tinga perfumat dossier,
la garlanda de flors, que al vent tremola,
estén sobre el brocal un gesmiler.
I per la franca porta, mai tancada,
les flors despreses i el flairós perfum
a dins penetren, en la dolça onada
de l'aire i de la llum.

Pengen del mur l'aixada i la corbella,
que a terra fan doblar lo suat front;
lo pulcre canteret que la donzella,
encorbant lo braç nu, porta a la font;
i, plena de harmonies misterioses,
la guitarra, que ensems gemega i riu,
a la llum de la lluna, en les gustoses
velades de l'estiu.

*alà dins entre alfàbeges florides,
 en lo corral, baix l'ample taronèer,
 mormorejant plegàries beneïdes
 la mare angrunsa son infant darrer;
 i al cim de la kabana, fentla un temple,
 santifikant sos gojos i dolors,
 obri eterna la Creu per diñne eicèmple.
 sos bràsos protektors.*

*tot riu entorn : vá l'aigua kristálina
 korènt entre pomèlc de lliris blaus;
 sorolla dolçament la mar veïna,
 mouen elzàbres venticòls suaus;
 i si el fillet dormit a la mamèla
 mira, la esposa, i kála, ou a lo llunt
 llarga kansó de l'ome, ke la rëla
 enfónsa en valènt púny.*

Allà dins, entre alfàbregues florides,
 en lo corral, baix l'ample taronger,
 mormorejant pregàries beneïdes,
 la mare agrunsa a son infant darrer.
 I al cim de la cabanya, fent-la un temple,
 santificant sos gojos i dolors,
 obri eterna la Creu, per digne eixemple,
 sos braços protectors.

Tot riu entorn : va l'aigua cristalina
 corrent entre pomells de lliris blaus;
 sorolla dolçament la mar veïna;
 mouen els arbres ventijols suaus;
 i si el fillet dormit a la mamella
 mira, la esposa, i calla, ou a lo lluny
 llarga cançó de l'home, que la rella
 enfonsa amb valent puny.

*baràka valensiana! sànta i nòble
 eskòla del trevål! modèst bressol
 del ke nos dóna l pá; laboriós pòble
 kurtit pel vent i bronzejat pel sol!
 més ke ls palàus de éaspis i de márbres
 més ke ls arcs triomfals i els kolisèus,
 tu, pòbre niu perdut en miè dels ábres,
 valdrás sèmpre als úls méus.*

*en tu naické l ermòsa kampesina
 ke tot lo món kóntèmpla embelesat;
 lauradora en aspèkte de rèina,
 plèna enséms de modèstia i majestat;
 la d acustát éipó i airoses faldes,
 la ke'l fòk de laràbia dú en los úlç,
 la ke kláva n agúles d esmeráldes
 els nègres kabèlç rúlç.*

Barraca valenciana! Santa i noble
 escola del treball! Modest bressol
 del que nos dóna el pa; laboriós poble
 curtit pel vent i bronzejat pel sol!
 Més que els palaus de jaspis i de marbres,
 més que los arcs triomfals i els coliseus,
 tu, pobre niu, perdut en mig dels arbres,
 valdràs sempre als ulls meus!

En tu naixqué l'hermosa campesina
 que tot lo món contempla ambelesat:
 llauradora amb aspecte de regina,
 plena ensems de modèstia i majestat;
 la de ajustat gipó i airoses faldes,
 la que el foc de l'Aràbia du en los ulls,
 la que clava amb agulles d'esmeraldes
 los negres cabells rulls.

*la ke la rōea fráula l rōmpre l dia,
 kúl úna úna i en brilánt pomel
 ke la mateixa flōra n veçaria,
 éunta l éesmil, la rōsa i el klavél;
 la ke desfúla la frondōsa bránka,
 alimént de l insēkte filaór;
 la ke ls rōsos kapēle, kantánt, aránka
 la sútíl fibra d'ór.*

*en tu naieké, kompán ben dinne d'ella,
 sōbri, sufrít, leuèr, fórt i leál,
 el ke n l áspre gwarét kláva la rēla
 i óbri a l'ávia korént fōnda kanál;
 el ke sembra l bon grá i l ábre tála
 i el ken l almásera estráu l'oli més fi,
 i en inkansáble peu folleánt bála
 en lo trúl plé de ví.*

La que la roja fraula, al rompre el dia,
 cull una a una, i, en brillant pomell
 que la mateixa Flora envejaría,
 junta el gesmil, la rosa i el clavell;
 la que desfulla la frondosa branca,
 aliment de l'insecte filador.
 la que als rossos capolls, cantant, arranca
 la sútíl fibra d'or.

En tu naixqué, company ben digne d'ella,
 sobri, sofrít, lleuger, fort i lleal,
 el que en l'aspre guaret clava la rella
 i obri a l'aigua corrent fonda canal;
 el que sembra el bon gra i el arbre talla,
 i en l'almàcera extrau l'oli més fi,
 i amb incansable peu follejant balla
 en lo trull ple de vi;

*el kenflokant sòn aka voladóra
 la éija gwána ke a la nóvia dú;
 el ke fá refilár a la sonóra
 sítra en les nits d'albádes kòm ningú;
 el ke péra defénsa de la téra,
 lo vèl trabúk despénca del trespòl
 kwánt per la órta, donánt lo krit de gèra,
 retróna l karagól.*

*en tu naixkèren i diéósos viuen:
 péra els lo món ke véuen no es més grán;
 kòm los pardáls ke moren on aniuén,
 en tu bresòl i tómba trovarán.
 ton luminós fogár es s alegría:
 a sa dólca kalór sòn fòrts i ríks.
 gwárdelos bé ton ómbra nit i día
 de tots los enemíks!*

el que, enflocant son haca voladora,
 la toia guanya, que a la nóvia du;
 el que fa refilar a la sonora
 citra, en les nits d'albades, com ningú;
 el que, per a defensa de la terra,
 lo vell trabuc despenja del trespol
 quan per l'horta, donant lo crit de guerra,
 retrona el caragol.

En tu naixqueren i dijosos viuen:
 per a ells, lo món que veuen no és més gran:
 com los aucells, que moren on aniuén,
 en tu bressol i tomba trobaran.
 Ton lluminós fogar és sa alegría:
 a sa dolça calor són forts i rics.
 Guarda-los bé ton ombra, nit i dia,
 de tots los enemícs!